

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Regna

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Collunies grauis exuuiis spoliisque coactis,
 Et quando insurget rabies flagrant e rutilis,
 Tunc leges sigez dubias, idem que refiget,
 Exquirens culpas faciles subigenque sateri,
 Inraque confunder ferro temerata nefando,
 Infones cadet, pulsataque corpora franget
 Indomito fastu sic mens accensa furor
 Percuriet matres pendebunt oscula circum
 Filioi, hi teneros vultus largo imbregabunt.
 In marora trahent, ut am. luctuque sepulsi
 Dissugient celeres multi, ac labentibus annis
 Dejerio explebunt inopem sub culmine vitam,
 Pars vitro profugit, terris saltantur & alto.
 Vix tibi constabit nimio mens fracta dolore.
 Pars patrius morti relictis, vitamque perosi
 Damnabunt fatum infelix tenneque penates.
 Multa mouens animo furis agratus & ira,
 Audetbit quodcumque nefas immo que mouere,
 Ibit Tisiphone furiam pestima iuxta,
 Attollet que facem, & subter praecordia conder,
 Quos lactus viduus homines in sedibus auget
 Squallentes: at tu Divium pulcherrime Reflor
 Nobis indulges reserax quibus atheris arcem
 (Nam tibi stellata seruit plagula lactea molis)
 Adhis has furias & monstra horrentia cogtra,
 Moralit & ciuilit Sapientia praecptor,
 Monit. lib. 2.

Qui cade gaudent, regiamque rem putant
 Sauris, longe regie exerrantur Sui:
 Quam sit verenda regis dignitas nihil,
 Quam turis atque quoris hominum memner
 Clemenque peccis, inde maiestas rabit
 Sublime lumen, nec magis potentiam
 Vis illa firmat atque parentum fauor
 Virtute partus, proxime tur ad Deum
 Bonos de audio, non habet manus bonum
 Fortuna regum, quam salatem plurimis
 Quod fas habent donare, hic leti metu
 Lenare ciues, hac adorea, hic bono
 Praestat triumphis, omnibusque laureis,
 Lanista, Siles lactor, improbus larro,
 Canis que rex tyrannus his immantior
 Eripere vitam gaudet, hoc idem solet
 Cicutia, serpens, pestis, ad pestem valent
 Minuta quaque insecta, sed nemo minor
 Dat lucis visum, nemo nisi victor potens
 Vitius pepercis, omne culmen attingit
 Virtutis alta, qui timeri se timer
 Amore fidens, qui patrem se non herum
 Studet vocari, Non ferretio loui
 Suspensa optima sic honestant inclytos
 Fama duces, nec hostis occisi decus:
 Vt illa seruan limen angusta domus
 Corona qua prociue seruato datur.

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Princeps, qui se hominem esse meminerit, nunquam superbia
 effertur, aequalitatem scetabitur, & quum omnia maxime e senten-
 tia cedere sibi videbit, tum maxime crede pte esse rebus humanis
 Deum, cui superbia ipsa mirum in modum displiceat. Nihil antiqui-
 us veritate ipsa principi esse debere, declarat id, quod a maioribus
 nostris sapientissime institutum est, vt liber Euangeliorum, quo di-
 uina continetur veritas, diebus singulis osculandus principi offera-
 tur, quum in re diuina adest, vt ex eo colenda veritatis admonitus,
 meminerit studiosissimum se eius esse debere. In primis studere o-
 portet, Vt qui te adeunt, facilem esse intelligant, nihil enim tam alie
 num est a principe, nec quod aliorum in se odium tantopere conci-
 tet, quam asperitas, & ea, que morositas dicitur: contra vero in om-
 ni vita maxime laudatur comitas grauitate temperata. Summa e-
 nim cura attendendum, vt iuri dicundo praefecti, auaritia caritatis
 malis libidinib. animum liberum atq; inuictum gerant. Ius quoq;
 ita prohibeatur, vt princeps ostendat: nihil nisi quod iustum & hone-
 stum sit, ab illo exigat. Ex quo fortuna principum in edicio & pre-
 lustri sita est loco, praebetque se spectandam omnibus, studendum
 est, vt dicta factaq; illius omnia eiusmodi sint, quae non modo lau-
 dem atq; auctoritatem pariant, sed familiares & populares ipsos ad
 virtutem excitent. Ad quam nulla eos res magis excitabit, quam
 spectata ipsius virtus, & mores quam probatissimi. Prudentissimum i-
 gitur Claudianus Poeta:
 Regi ad exemplum totus componitur orbis,
 Et prouerbu locum tenet id ipsum: Dominus qualis sit, familiam
 ostendere. Pont. de princ.
 Si amari a familiaribus vis, si futuri boni regis expectationem
 concitare

populo sic nascitur alter.
 hic caeca regit, cerum tibi consilium.
 hic sic regit, quos regat at ipse, putat.
 hic in premo blandissimus anno,
 hic anno consul rex erit ergo nouus.
 hic capillus longi populum corroserit ano:
 hic sul malus est spes melioris adest.
 hic nota mouet que passim fabula muscam
 hic vobis subeat ne male pransa locum,
 hic ut ar pleri regem qui credit auarum,
 hic quam hac non vacuam ruitet hirudo cutem.
 hic utrem consula grauis diffensio turbat,
 hic dissentit nemo, malam hoc grauis.
 hic amans de magnis varia est sententia rebus,
 hic sed tamen hoc nascitur unde tibi,
 hic quam populus, cui regem sine senatum
 hic regere ar bitrio tu potes ipse tuo?
 hic regas, nec tam cui consule tradas
 hic ut prius est quosio, an expediat.
 Thomas Morus Anglus.
 hic ex multis regnum cui sufficit unum,
 hic rex unus erit, si tamen unus erit.
 hic est multis regnum bene qui regat, unum,
 hic tamen unus erit, si tamen unus erit.
 Exyl. Tragœd. Seneca.
 Tu quicquid, es qui seproa tenes,
 hic tunc terna vulgus in aula
 tunc pariter limina pulset,
 hic populis stipatus eas,
 hic populis cui vna fides.
 hic reges non regna colunt:
 hic fulgor conuocat aula:
 hic hoc regi proximus ipse,
 hic latas ire per urbes:
 hic regum gloria peccus.
 hic hic, gax si implere famem.
 hic hic reges calcet, ut omnes,
 hic datus, aliquos, nullumque leuet,
 hic ut necat cupit esse potens.
 Ed. Herc. Seneca.
 hic aua vlla ampbor
 hic magis opima maclari loui,
 hic rex iniquus.
 hic rem faciat: ex Thyette.
 hic exagiti: furor,
 hic dare sanguinem,
 hic seprum scelere aggred,
 hic cupidi artium.
 hic quo iaceat loco:
 hic non faciant opes,
 hic hinc Tyria color,
 hic iantra mota regis,
 hic auro nitida trabes.
 hic qui postuit metus,
 hic dicit mala peccioris:
 hic non ambitio impotens,
 hic nunquam stabili finor
 hic praeceptis mouet.
 hic iusto positus loco,
 hic se vider omnia,
 hic que suo libens,
 hic nec queritur mori.
 hic regum bona possidet.
 hic qui metur nihil.
 hic regum sibi quisque dat:
 hic, quicquam volet, potens
 hic culmine lubrico:
 hic datus saturat quiete.
 hic iusto positus loco
 hic perfuar otio.
 hic nota Quiritibus
 hic per tacitum suat.
 hic tam transierit mes
 hic cum frepsit a dies.
 hic moriar senex.
 Math. Agric. de insipiente princ. vel rege.
 hic quicquam princeps genis altro sanguine natum
 hic lucent em decoris suffidiat ortum.
 hic quam fonsos: voluer facta agmine motus:
 hic quantas struet ille acres? quot iunera les ho
 hic sternet sanguines, quot bella exhausta ciebis?
 hic horrescer tellus imbina cymenis.
 hic conuoratas Voltans descendet ab aruis

conciare, id de te in primis praesta, vt non vni ex omnib. addictus vi-
 uas, quod maxime alienum est a principe, sed te ipsum omnib. tan-
 quam per vices partire, palam faciens vnum te esse, ad quem referri
 omnia & velis, & debeant. Vt enim male actum esset cum genere
 humano, si vni se Deus aut paucis admodum praeretur exorandum;
 eodem modo male cum principum regumq; familiaribus, si in tan-
 ta multitudine vni aut paucis admodum locus fidesq; sit. Nullus en-
 nim familiarib. maior est dolor, quam vbi cum principe suo veluti
 per interpretem agendum sit. Oportet enim, qui amari a suis & mi-
 nime pœcare in Repub. velit, plurimis oculis, pluribusq; auribus vt-
 tatur. *ibid. ad Alphons.*

Iacobus Caldora, dux ætatis suæ clarissimus, dicere solebat, eo
 die multum se pecunie comparasse, quo multos audisset: Quum
 multum audiret, maximos thesuros esse duceret, Vultus etiam ho-
 nus, & læta (vt dicitur) frons incredibile est, quantum adiuuent: cla-
 rumq; est, dextera corpus pacis, animum vultu.

Principem in vmbra & plumis, vt aiunt, auidue agentem, multa
 vitia necesse est circumscire, quum voluptati in uillantium nu-
 trix sit culcitra: cui morbo multum adiciunt secreta cubiculorum
 conclauia. Quamobrem recte ab Horatio dictum est:

*Orium & reges prius & beatas
 Perdidi vrbes.*

Regimale malum sunt subditi, inter malos vero concordia haud
 diuturna. Quum princeps superbe imperat, subditi contumaciter
 parent. Malos regere acerbissimum est. Acerbissimum etiam si rector ipse
 sit malus, nec vlli parent libentius, quam boni bono. Ergo regni vin-
 culum maius aut firmitus nullum est, quam bonitas; Nam imperia
 dura, aut immoderata cito dissoluuntur: magisq; violenta sunt,
 quam duratura, quoniam nihil stabile principem cum subditis con-
 iungit, nec aliud ad disiunctionem expectatur, quam occasio. Nul-
 lum animal inuitum retinetur perpetuo, si liceat effugere: nihilque
 magis a coactio laboratur, quam vt certissime, qui quid remoratur,
 abrumpat. Maximum est animorum glutinum inter bonos, nec se-
 cus bonus vir bonum imperantem audit, quam seipsum. Quapro-
 pter illud in primis est sapientis principii laborandum, quiq; tempi-
 ternum imperium, & ipse, dum viuat, possidere, & hæredib. tradere
 per manus cupit, vt se a suis bonos faciat, ipseq; sit gubernandi
 peritissimus, & parere modeste atq; obedientes iuditos doceat.
Luc. V. in epist. ad Henri. Regem Anglia 8.

Nec tibi persuadeas, quiaquam esse magis, quam tibi philosophan-
 dum: nec id aliam ob causam magis, quam quia rex es. Est enim
 regis, posse homines conferuare, ac beneficis afficere. Idem autem
 facturum seire necessarium fuerit, quid homini bonum aut malum
 sit, quid inuet, quid oblit, quid vile, aut inutile. Si quidem peruenit,
 quia mala inuident: ieruantur, qui bona consequuntur: & benefi-
 cis obstruuntur, qui his digni iudicantur, quæ iuuent, vtiliaque
 sint: contra male afficiuntur, qui in damnosa atq; inutilia impelluntur.
 Quid sit autem bonum aut malum, vtile, aut inutile, quid conferat
 aut oblit, non alterius est discernere quam philosophi: quippe qui
 in eo ipso continue versatur, huius vni rei studet, vt percipiat quic-
 quid ad hominis felicitatem, aut infelicitatem pertinet. Constat igitur,
 philosophari regem oportere. *Muson. quod oportet etiam reges
 philosophari.*

Pœna terrea decet, aut potius necesse est, regem ita subditis iura ad-
 ministrare, vt ne quisquam plura quam par sit, aut pauciora conse-
 quatur: sed vt meretur vnusquisq; ita vel honore vel pœna afficia-
 tur. Quomodo autem quisquam hæc iustitia non præditus efficeret?
 iustus vero quo pacto quis esse poterit, si, iustitia quid sit, ignoret?
 Est igitur rursus regi & hanc ob causam philosophandum, Nec enim
 absq; philosophia iustitiam iustumq; tenere vnquam existimabitur.
 Etenim haud dici potest, quod qui didicit iusta, non magis ea
 intelligat, quam ille qui non didicit: neq; quod non sint huiusmo-
 di rerum imperiti omnes, qui nunquam philosophati sunt. Quo fit,
 vt homines inter se contendant, ac digladientur, dum alii alia iu-
 stiora esse asserunt. Certe super illis quæ se iungunt homines non solent
 dissentire. Neq; enim de albis, nigris, calidis, frigidis, molli, aut du-
 ris contendunt, sed de huiusmodi, eadem omnes sentiunt & loqui-
 tur. Quare etiam de iustis consentirent similiter, si nosset ipsorum
 naturam: sed interim dum concordēs non sunt, ignorantiam suam
 arguunt. Nec tu quidem (vt mihi videtur) huius inficitæ es expertus.
 Quapropter huic cognitioni operam dare debes magis, quam alius
 quisquam: idq; tanto diligentius, quanto turpius est regem, quam
 hominem priuatum iustitiam ignorare.

Ad hæc, tum regem ipsum temperantem esse oportet, tum subdi-
 tos eiusmodi reddere: vt ipse modestius imperet, ab subditi parent
 decentius: neutri autem deiciantur. Pernitiosa enim est voluptas &
 principi, & priuatis omnibus, id est, *λυμπετικὸν γὰρ ἀρχόντις τῆς καὶ
 ἰδιώτου πᾶσι τῆς περὶ φ.* Quo autem pacto quisquam ipse temperans
 erit, cum imperare cupiditatib. haud didicerit? aut quomodo luxu-
 ria diffuens alios reddet temperatos? Quæ vero scientia, præter phi-
 losophiam, ad temperantiam perducatur, nulla est. Hæc enim volu-
 ptatem & avaritiam vincere, frugalitatem diligere, luxum & sum-
 ptus declinare, vt mundiciam seruare, linguamq; compescere adfue-

facit: modum, ordinem, elegantiam, & honestatem patris domus
 corum in gestu habuitq; conciliat. Quæ cum hominum iustitiam
 grauem ac temperantem reddunt. Quapropter & rex temperantem
 maxime Deo similis & venerandus existit. *Ray. de reg. lib. 1. c. 1.*
πρόχειν τὰ ὑποκείμενα, καὶ ἄλλοις ἐν ἑαυτῷ ἰσοπέθειν ὡς αἰδῶν ἀφ' ἑαυτοῦ.
 pia in trepidus sit, audens, & minime formidolosus, præter
 titudo: quæ nemini vtiq; inesse potest, qui in morte ac dolore
 inesse mali sibi non constanter perualeret. Hęc enim, mors, timor
 & labor, homines perterrefaciunt, & a mente deturbandam
 malis habentur. Quod autem mala non sim, sola docti
 phia. Quare sit fortitudo regibus est aquirenda, vt omnibus
 studiis philosophari debent, cum fortes aliter caudare non possunt.
Musonius, quod oportet etiam reges philosophari.

Et idem, si quid aliud, & hoc maxime regium, dicitur, dicitur
 minime superari: & haud secus oratione colloquentes, quam
 hostes vincere. Nam si in hac re ualidi reges fuerint, necesse est
 quam seipsum seducantur, & falsa pro veris admittant: necesse
 prudentie: extremeque iudicium ignorantie. Achilles enim, quod
 phia quicquam magis mortalis. largiri soleat, quam vt ne
 ne superentur, falsa que a veris discernant, hæc altissimum, illud
 quant.

De rege sine filio. *DIAL. XLVIII.*

Francisci Petrarca.

DOL.

Regnum est mihi non filius. R. Parum ne tibi regnum
 num, & curarum regi onus imposuit, nisi filii inuoluptatis
 cesserit: nullum visus desectaminis, & dulce est vobis in
 cubere. Nullum publicum pondus regne grauis. Nullum
 sarcina grauior, quam filius, est nulla charon. D. Curam
 mittam nullus est filius. R. Dimite ciuib. libertatem, ut
 us, nil te dignus potes. Fucunt qui viuent, nec successe
 tes hoc ipsum facere meditati sunt. Hiero Syraculæ, & Agat.
 Quanto vero satis fuerit multis benefacere cum possis, quomodo
 re vt vni malefacias? Quid est autem melius, quid delectius, quam
 libertate viuere, quid peius, quid periculosius, quam regere?
 est filius, quem hæredem regni faciam. R. Non est ubi
 petuanda tyrannidis. Nam quid sunt aliud regna, quam
 tyrannides: Non fit bonum tempore quod natura est malum, adeo
 quod perire, qui in regna succedunt a maiorum suorum cele-
 scedere exemplo fuit Hieronymus Siculus tyrannus, & Augustus
 Numidicus, qui Romanorum amicitiam, tanta fide ad amicum
 fideliter diu cultam, cum sua vtrique, permittit, alter insidiam
 perfidia violauit. Non habes igitur successorem regni, nisi
 bistuorum actum eueris: sed habebis populam tuam
 amatores, & cultorem tui memorem libertatis, sed per
 bitorem. Bene tecum egisse fortunam credo, & motum
 quod filio tibi vel abstulit, & negauit, quam quod regnum
 D. Sine filio rex sum. R. Nunc honestus, aut liberis regis. *Agat.*
 amor filiorum ab amore virtutis animum defecit. Legit
 Taprobane in insulam ingentem, quæ longe trans Indiam
 sedet Oceano, per transuersum diametrum obiecta. Barba
 arbitrio populi consentientis ei igitur. vir ex omnib. optima
 sanguis, nil opus profuit. Omne suffragium de virtute
 vt nunquam iudicio fauor officiar. Sancta & felix electio, quæ ad
 nostros reges vtiq; peruenisset, neq; malis peiores deponit
 simi succedentes orbem terrarum tradita per manus equitatis
 superbia corripissent. Illic tamen quantumlibet optima
 ctus vir vnanimis sententia omnium comprobatus ad regem
 men non perueniat, nisi & senex, & filius carens, ne aut
 aut filii amor transuersum quo non expedit animum agat. *Agat.*
 si filium habet ad regnum non assumitur, & si post regnum
 te filius natus sit, statim regno cecidit: neq; enim prudenter
 possibile opinari sunt, vt idem animus simal & populam curet
 bilium.

*De Rege, Regibus, Regnis elegantes historiarum
 sententia.*

Ipsi se homines in regis, veluti vnici exempli, mores formant. *Luc.
 Decad. 1. l. 1.*
 Exultum regem armis, quam munificentia, vincimus magis
 sum. *Sallust. de bel. Jugurr.*
 Longe præstat iusto seruire regi, quam tyranno iniqua impera-
 ti. *Procop. de bel. Vandal. l. 1.*
 Non ex purpura, seu quouis amiculo, & extrinsecus quæ
 tur aliis ornamentis, regium nomen est cuiquam tribuendum: sed
 ei qui æquitatem exercet, nec decentia alpernetur, & caput
 his solum reb. emetiatur, quæ animi itabunt sapientiam. *Agat.
 hist. lib. 4.*

regem esse, à fortuna plerumq; datur, verum eum regem esse, non ac felicitatem suorum civium, quasi vicum regnandi rebus omnibus anteponat, id ab ipso tantum atq; à propria proficiscitur. *F. Guicciard. d. hist. l. 1.*

De principibus.
Nulla quies ab armis datur à bellicoso rege, salubriora credente corpora esse militiae quam domi. *Liv. l. 1.*

Regis boni officium mansuetum esse, omnes adfirmant. Nam regis bella facere, civitates diripere, agros depopulari, aliis innotuit nominibus, bono nequaquam. *Procop. de bell. Pers.*

Debet regem omnium hominum maxime humilibus neminem modo iniudare ac violare volentibus, nequaquam resistere.

Non debet rex erga subditos suos alius quam verax esse: neque subditorum alteri affectus datur, quam vbi regem verax esse credat. *Arian. hist. l. 6.*

Regis in rege glucebit magis, quam vbi animo suo imperat: regis ipsius cupiditatem cruoris hauriendi frangat, nec creet, quos ex his dignè imperabit, sibi imperare nefcius? *P. l. 1. d. 2.*

Regis officium est vt plurimis eos bonis cumulet, qui sub regno suo constituti sunt. *Xen. or. de Agesilaus laudib.*

Regis nobilitati, pacis que ac belli artibus gloriosissimi descriptio.

Componit, sapientissimus scriptor, variis locis in institutione regis verò in oratione de Agefilao, praestantissimi regis regis prolixè describit, quas ex longiori narratione colligere, & quaedam capita, Agefilai nomine subiuncto, reuocare videtur, vt patet quibusdam lineis, optanda miseris nobilitate remittit, effugit, fuita felicitate, optantibus cordatis & patris publicè nris, aliquatenus apparet.

De Regis gloriosissimi nobilitate, quòd vel maius vel honestius, quam quòd commemoratur quoruscunq; inter eos qui in regis appellati fuerint: non illos certe priuatos homines, sed quos ex regibus?

Regnum iuuenis adhuc consequitur est. Longè autem pulcherrimum esse iudicatum est, quod non de communi patria Græcæ, sed Asiae duceret exeros hostes certamen institueret.

Regnum iustum aggressus hilari admodum vultu renuntiare quòd, si illi hosti iustitiam, habere se magnam ipsi gratiam, quòd in Deos sibi quidem infestos reddidisset, Græcis verò infestis.

Milibus mox imperat, ad expeditionem vt se accingent: ad quæ ipsam hac in expeditione venire necesse erat, quæ reuolunt sibi forum parent, denuntiat.

Quæ in Cariam profectio, statimq; diuersam in partem ducit. Parthiam petit, & occurrentes in itinere copias secum sua ducit, & occupat oppida, quodq; præter expectatam, magnam pecuniarum vim capiebat. Atque hoc regis dignum esse visum est imperatore: quod quum bellicè denuntiatum, atque ex eo fas & ius esset doio vt: non fore, ut imperentem suum esse declaret hoc dolo, sed etiam singulorum colluculetare amicos visum esse.

Quæ magna opes capte fuerant, vili omnia precio venant. Lico præmonstrabat amicos vt multa coemerent: se enim ex eorum ad mare deducturum, Sestoribus autem manentibus, quæ amici sui emerent, consignarent, simulq; ea se recipere. Quo factum est, vt ipsius amici nihil ante oculos, & commodo publico nulla re impedito, ingentes viuitates consequerentur.

Præterea quum transfuge, ita vt sit ad eum se recipientes, viuitates inuenirent, vt ostendat monstrare volebant: operam præ amicos caperent: quo illi simul & ditarentur, & magnam hominum essent opinione. Has ob causas subito perficiebat, quum ipsi multi expectaret.

Quum autem intelligeret regionem vastatam, & ad solitum redactam non posse diu copias ferre, quum cultus ager & periculum præbeat alimentum: curam adhibebat, vt inueniret aduersarios subiret, sed etiam lenitate suas ad pariter acceret.

Milibus sepe numero denuntiabat, vt captos hostes non eos plecterent supplicis, sed sicut homines custodiret, vt captiuos ob senectutem relinquerentur, imperabat vt hostes haberetur cura, ne vel à canibus vel lupis discerperent.

Quo fabas, vt non tantum illi qui hæc audiebant, sed etiam in conspectu essent in ipsam animo.

Quæ quæ civitates caperet, eis admebat ea ministeria quæ ad regem sunt præstant, eorumq; loco imperabat, vt in illis dicto essent, in quibus homines liberi magistratibus parent, quæ oppida quædam nulla vi expugnabilia, suam in potestatem veniret redigebat.

Regem est ei copias quasdam equestres instruendas esse, ne quædam dimicare cogetur. Itaque diuisos quosque

in iis vrbibus delegit, qui equos alerent. Prædixit etiam futurum vt quicunq; suppeditaret equum, arma, & spectata virtute virum, immunitus esset à militia. Quare fecit, vt hæc quicq; libenter sibi conquireret. Constituit item quibus ex vrbibus equites comparandi essent: quod existimaret ex illis vrbibus quæ equos essent altura, mox etiam proditura quosdam in re equestri maxime animosos.

Quum & illud admiratione dignum fecisse videtur, quod equitatum constituit, continuo robustum & acerrimum.

12. Proponere etiam equestribus turmis præmia, quæcunq; ex iis equitandi artem optime teneret: itidemq; pedestribus, quæcunq; corporibus esset egregie exercitatis. Sic & cæteris & saginatis præmia proponere, quicunq; præclare suis funè, muneribus essent.

13. Quum existimaret contemptum hostium robur quoddam in animis ad pugnam excitare: præconibus edixit, vt capti à præconibus barbari nudi venderentur. Itaq; milites qui albos quidem eos esse cernerent (quod nunquam exure se conficiissent) sed pingues, nulliq; laboribus exercitos (quod semper vehiculis vterentur) bellum non aliud fore putabant, atq; si prælio cum foeminis decernendum esset.

Prædixit etiam militibus, mox se eos ducturum ad opulentissimam regionis partem via maxime compendiosa: vt ex ea retum corporatum animi ad pugnam præpararentur.

14. Animaduertens pedes suos in periculo constitutos, equites opem ferre iubet. Hostes quum viderent copias auxiliares summis, colligunt sese, ac vniuersos equestres turmas in aciem explicatas Græcis opponunt. Ibi vero Agefilas secum ipse cogitans, nec dum hostibus pediatum adesse, sibi vero nihil eorum, quæ ad bellum parauerat, deesse: opportunè factum arbitrabatur, si decerneret prælio cum hoste posse.

Itaque cæcis victimis recta phalangem aduersus instructos equites ducebat, mandans vt ex pedibus grauis armatura qui annis decem excellerat, secum in hostem cursu ferrentur, & iussis itidem cæcis cursu subsequi. Equitatu quoq; denuntiat, vt in aciem aduersam impetum faceret, se cum copiis vniuersis subsequatur pollicetur. Hostes vbi simul imminere omnia terribilia vident, acie inclinata partim recta in flumen decidunt, partim fuga sibi consulunt.

15. Quum perturbari vehementer hostes audisset, quod alter in alterum eius quod acciderat culpam conferret, confestim Sardes (primariam vrbem) exercitum ducit. Ibi simul ferro & flamma quæ circum vrbem erant, vastabat, & significari per præconem iubebat, vt quicunq; liberi esse vellent, ad se tanquam opulatorem accederent. Sin qui Asiam sibi vindicarent, ad liberandum eos de quibus disceptaretur, armati adessent.

16. Præstabat quoq; vt amicorum fines minime vastarentur, ipse hostili agro sic fruens, vt intra biennium decumam Delphico templo consecraret, centum talentis ampliore.

17. Quum Imperator esset complurium incontinentem ciuitatum atque etiam insularum, quippe cui patria classem quoque tradidit, iam auctus famæ celebritate ac potentia, nactus potestatem vtendi multis commodis, præterea quod maximum erat, suam voluntas animo speq; concipiens euersionem eius imperii, quod prius Græciam armis inuaserat: Philomachus ab harum rerum nulla vinei se passus est, sed postquam venisset ad eum nuntius à patriæ magistratibus, qui eum opulenti patriæ iugret, parebat Reipublicæ, perinde ac si tum forte solus Ephorum in cuius propter quæ quæcunq; constitisset. Quo facto insigniter declarauit, non se vniuersam terram patriæ, nec aduentitios amicos veteribus, nec turpia lucra nullo cum periculo coniuncta honestis ac iustis, quæ periculum habent, anteferre.

18. Qui non etiam hoc regis laude digni facinus sit, quod imperii sui tempore quum ciuitates omnes, quibus præfuiturum domino nauigauerat, intestinis dissidiis laborantes accepisset, quod essent mutatae respublicæ, postquam adeptum Atheniensibus imperium fuerat: perfecit vt ab eis, exiliis & cædis (quam quidem diu aderat ipse) magna animorum concordia perpetuo administrarentur, & felices essent.

19. Postquam Macedonia peragrata Thessaliam ingressus sequentes eum à tergo Larissæ, Cranonii Cotusei, Pharsali, Beo-torum socii, omnesq; adeo Thessali, agmen extremum carpebant. Ducebat ante hæc Agefilas copias quadrato agmine quum partem equitum dimidiam à fronte, dimidiam à tergo haberet. Tunc vero partem eorum qui primo erant in agmine, itemq; illorum quos penes se habebat, ad agmen vltimum mittit. Quumq; acies essent vtrinq; instructæ, Thessali non satis commode se equestri prælio congressuros cum grauis armaturæ pedibus arbitrat, terga dabant, ac pedetentim discedebant, Græcis eos imprudenter admodum persequentibus. Agefilas erratis vtrorumq; admaduertis equites quos secum habebat robustos admodum mittit, vt; tum ipsi hostem summo persequerentur impetu, nec conuertendi se potestatem ei facerent, tum aliis idem denuntiarent mandata. Eos quum præter opinionem equos adigere vellent Thessali, plene se non conuertebant, ac si quid facere conati fuissent, ab equibus, uos tranuersos habebant intercipiebantur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

20. Quum pervenisset ad Besotiorum fines, & in acie stantes aduersus se reperisset Thebanos, Athenienses, Corinthios, & c. nihil cunctatus vt pugnam committeret aperte struebat aciem.

21. Sic armis instruebat suos milites, vt omnia quae gererent ac purpura viderentur.

Dederat idem operam, vt possent labores perferre, animosque pforum ea compleuerat ferocia, vt ad pugnandum aduersus quos iuis satis esset idonei.

Præterea contentionem mutuam inter suos excitabat, vt singuli se fortissimos declararent.

Spe denique replebat omnes, futurum vt vniuersi multa bona adipiscerentur, si viros se fortes præstarent. Existimabat enim huiusmodi munus hominibus promptissimè hostem se debellare posse, quæ sanè opinio ipsum minime fecellit.

22. In pugna ad Coronam fortem virum fuisse Agesilaum haud dubie dicere possumus, quinquam tutissima non deligeret. Nam quum dimissis illis qui elabi conabantur, sequi à tergo posset, & ultimos capere, non fecit: sed aduersa fronte cum Thebanis est congressus, quos viciè & fusos fugauit.

23. Victoria quam esset potius, & accepto vulnere ad phalangem allatus, quidam equites circumstantes 80. hostes vna cum armis esse sub sano, quidq; de his faciendum esset interrogabant. Ille verò quancumq; multa accepisset vulnera toto passim corpore, atque ab omni telorum genere inflicta, non tamen Numinis obliuiscitur, sed mandata vti potestatem eis faceret abeundi quò vellent, neq; lædi eos patiebatur. Quin equitibus etiam, quos penes se habebat, imperabat vt eos deducerent, donec ad loca tuta peruenissent.

24. Tanta eratin eo rerum diuinarum reuerentia, vt & hostes eius promissa & foedera maiorem fidem mereri arbitrantur, quam ipsorum inter se amicitiam.

Spithridates Persa, quum Pharnabazum sciret id agere, vt filiam regis vxorem duceret, ac ipsius filia sine legitimis nuptiis potiretur: ratus hoc insignem esse contumeliam, se ipsam cum vxore, liberis facultatibus in manus Agesilao tradidit.

Corys Paphlagonum præfectus, regi quidem dextram mittenti non paruit, veritus ne si comprehenderetur, vel magnis pecuniis, vel etiam morte multaretur: verum idem Agesilai foederibus si detur quum adhibuisset, in castra eius venit, inique societate cum Agesilao militare maluit, quum quidem equites mille, bis mille cetratos haberet.

Pharnabazus quoque cum Agesilao in colloquium venit aperteque professus est, se, ni totius militiae Persicæ fieret imperator, defecturum à rege. Sin imperator creet, inquit, mi Agesilae, fortissimè bellum aduersus te geram, quam quidem diu potero. Atque hæc quum diceret futurum credebat vt ipsi contra foedera nihil accideret. Tanta tamque præclara res est quum in aliis vniuersis, tum in imperatore, religiosum esse ac fidei seruauitatem, talemque cognitum esse.

II. Iustitiae Agesilai in re pecuniaria, hæc sunt argumenta.

Neq; vnquam ab Agesilao se vlla re spoliatum esse questus est: quum multi multa facerentur ab eo se accepisse beneficia. Cui vero volupe est sua ad hominum utilitatem largiri, quinam is aliena rapere velit, quo male audiat? Nam si pecuniarum cupidus sit, multò minor sit cum negotio, vt sua quis seruet, quam vt aliena rapiat. At cui ingratus esse non vult in iis quibus potest nulla constituta sunt, si quis gratiam non referat: qui in aliis illi gratias non referat, in quibus lex ingratum esse vetat? Agesilaeus autem non tantum iniuriam esse iudicabat, non referre gratias: sed hoc etiam, si is qui plus posset, non maiores quoque gratias deferret.

Iam de peculatu qui possit aliquis eum insimulare merito qui gratias sibi debitas patriæ fruendas concesserit? itidem quod quum bene mereri vel de vrbe aliqua, vel amicis, pecunias largiendo volebat, ab aliis eas accipiendo proficere poterat: an non hoc est ingens argumentum continentiae ipsius circa pecunias? Nam si vnde debet gratias, vel spe mercedis beneficus erat: nemo se quidquam ei debere stauit. Nimirum qui gratias beneficium acceperant, illi perlibenter beneficiorum seruunt: partim quod adfecti sint beneficio, partim quod esse digni crediti sint, qui gratia depositum custodiant.

Iam qui minus habere malebat, vt ingenuus esset, quam plus eum iniustitiae nota: qui non ille à turpis lucri cupiditate multo magis abhorreret? Agesilaeus certè, quum ciuitatis iudicio facultates Agidis omnes ipsi essent additæ, semissem earum cum matris suæ propinquis communicauit, quod eos premi paupertate videret: Id verum esse testis vniuersa Lacedaemoniorum est ciuitas. Quum vero dona ei complura Tithraustes offerret, si suis finibus excederet: Existimatur apud nos, inquit, honestius imperatori esse, Tithrausta, exercitum suum ditare, quam seipsum: & ab hostibus manubias potius, quam dona accipere.

III. Quamquam earum voluptatum, quibus multi succumbunt homines, Agesilaeum quis superatum vidit? qui ab ebrietate perinde putabat abstinendum, atque ab ingluuie, ab intem-

pestius cibus perinde atq; ab otio. Quoties portionem deperdit in conuiuio accipiebat, non vtraque vescebat: sed ut hinc inde missis neutram sibi reliquam faciebat. Existimabat enim regem tam duplicari, non causa fatietatis cum fastidio conuicti: sed ut passet quem velle honorare. Itidem fomno non vt Domino, sed eo qui negotiis ipsius pareret, vtebatur.

IV. 27. Quod si lectum inter familiares viliissimum non haberet, non obcurum erat ipsum pudore addi. Existimabat enim imperatorem decere potius, vt tolerantia quam molliore prouisi hominibus præstet. Non tamen eum pudebat in his rebus maiorem sibi partem poscere, nimirum per astatem, solis, per hyemem, frigoris. Quod si quando vsuociret, vt laborandum exortum esset, sponte sua cum aliis laborabat, quod arbitrarerit euadit omnia militibus esse solatio. Denique summam vt dicitur, inter laborandum quidem exultabat Agesilaeus, otium vero per profectum nullum admittebat.

V. 28. De ipsius veneris rebus continentia, si non alio, hanc admirationis causa, mentio iniicienda est. Nam quod ab illis quæ non expectet abstinerit, id humanitas factum quæ dicitur poterit.

Quod autem Megabaten Spithridatæ F. amas quum recepo apud Persas more osculandi eos quos in honore haberent, eum Megabates Agesilao osculari aggrederetur, quomodo id fieri totis viribus repugnauerit: an non id sanè pudicum quoddam officium est? Postea quum Megabates, quasi qui se ignominiam patret adfectum, non iam deinceps amplius eum osculari aggrederetur: quendam ex focis compellabat Agesilaeus, qui Megabates suaderet, vt rursum se honore adficeret. Eo quærente, hanc Megabates, an ipsum oscularus esset, tum vero subitum Agesilaeus, ac deinde, Minime, inquit, non si subito & venustissimum robustissimum, & ceterissimum omnium hominum sum sumum. Sed tamen eandem pugnam pugnare me male Deos omnem, quam omnia quæ cerno, aures fieri.

Hæc quodam admittere non ignoro: scire autem me non multò plures posse in vincendis hostibus quam in cunctandis superioribus euadere. Quum autem pauci hæc habent cognoscere potest vt fidem apud multos non inueniant, id vero non omnino, quod quum minime occultum esse possit quædam inueniunt illi vtilissimi agunt: Agesilaeum tamen huiusmodi quædam se, nemo vnquam vel viderit, vel dixerit, ac ne probabilem nullam in domum priuatum diuertebat, sed semper vel in campo aliquod, vbi fieri non potest vt cuiusmodi patenter, vel in publico, quod suæ pudicitiae testes omnium oculos faceret. Quæ hæc ego coram Grecia scienter mentior, non iam ipsum laudat, sed me ipsum vituperor.

VII. 29. Fortitudinis documenta non obscura mihi quum dedisse videtur, quum semper ad gerendum aduersus hostes publicæ suæ ac Græcæ potentissimos bellum se obstruit, in præliis aduersus eos prima se in acie collocat. Quod si tanta manum cum eo conferere vellent, non ipsis motu vnquam dare, potius est victoria: sed aduerso prælio superantur, ipse aduersus iudicia non obscura, quod animo se pugnam, ea non audiendo, sed intuendo liceret animum ipsa optinere. Agesilai vero trophæa non ea solum esse, quæ ipse facit, sed quum est: sed quæcunq; in expeditionibus ab eo gesta sunt, non propterea nihil vincebat minus, quod prælio deceret aduersus eos non nollent: sed victoria poteratur magno opere preculo, & quum Reipublicæ tum focis viliore. Sicut in ceteris, bus nihilominus ij, qui sine puluere, quam qui pugnantibus coronantur.

VII. 30. Sapientiam Agesilaique illius adhaerere non deserunt? qui sic vtebatur patriæ, vt quum in primis beneficiis eos socios animo, qui ipsi obsequerentur, amicos potestissimos sibi compararet: milites autem non modo dicto audientes, sed iam sui amantissimos effecit. Et quoniam pacto phalaris esse demor possit, quam si propter obediendi studium in officio esse videret, & propter amorem erga duccem fideliter ei præstaret.

Hostes erga ipsum erant sic affecti, vt viuere pariter quædam non possent, odisse vero cogentur. Semper enim hæc moribus, vt sui focii meliore essent conditione quam hostes: quæ uterque fraude circumuenebat, vbi ferret occasio: & amicum eundem fraude circumuenebat, vbi ferret occasio, quæ uterque celeritate foret opus: de litescens etiam vbi hoc erit via loci, quæ aduersus hostes instruebat omnia illis contraria, quæ uterque præstaret. Nam nocte perinde ac die vtebatur, die perinde ac nocte: nonnuo quam euanescens, vt ibi esset, quo vici, quod locum non constaret. Quare perficerebat, vt ex munis hostium loca, munia redderet partim prætereundo, partim superando, partim transuendo furtim.

Quoties iter faceret, & sciret hostibus pugnandi potestatem esse, si vellent: ita instructas ducebat copias, vt his ipsi possent in primis opitulari, & tranquille, instar modestissimam incederet. Existimabat enim in hoc sitam esse quietem ceteris, & summam immunitatem ab omni terrore, perturbationeque

PC
POLYANTH

non feruaret, qui ab rege deficere cogitabant. Et quis in iplo non hoc quoq; miretur?

Existimabat rex Persicus se, si amplissimas pecunias haberet, omnia redacturum in potestatem suam: ideoq; quicquid esset inter homines auri, quicquid argenti, quicquid rerum maximi pretii, eorum id ad sese colligere nitetur; Agesilaus contra sic domum suam instituerat, vt horum nullo egeret.

Quod si quis fidem nobis non habet, is velim adspiciat, qualis ei domus satis fecerit, atque etiam fores intrucatur. Nam suspicari quis possit, has ad huc illas ipsas esse, quas Aristodemus Hercules F. in patriam reuersus exstruxit. Idem domesticam supellestem contempletur, quo pacto in sacrificiis epuletur, ipse secum cogitet, audiat eum Amyclas publico in Canathro (i. curru, qui exate viminibus salignis texta regebatur) profectum esse. Enimvero quum hoc modo sumptus ad census accommodaret, non cogebatur iniuri, si quidquam pecuniarum causa faceret.

Præclarum quidam esse putatur, inexpugnabiles muros ab hostibus superari: verum ego multo præclarus esse iudico parere animum suum, vt à pecuniis, voluptatibus, metu sit inexpugnabilis.

XII. 35. Rex Persicus grauitatem quærebat ex eo, quod raro conspiceretur: Agesilaus eo ipso delectabatur, quod semper in hominum conspectu versaretur. Existimabat enim deere vitam facinorosam ac turpem, vt in obscuro sit: honeste vero, lucem ipsam maius ornamentum conciliare. Deinde grauitatem ille præ se ferebat ex eo, quod difficilis ad ipsum esset accessus: hic gaudebat omnibus ad se aditum patere.

Putabat ille splendidum esse quod negotia tardius conficeret: hic maxime tum lætabatur, quum homines id quod cupiebant celeritima consequutos dimitteret.

Operæ pretium est etiam considerare, quanto faciliorem ac parabiliorem voluptatem Agesilaus consecraretur. Nam Persicus rex quosdam habet, qui teram vniuersam circumueunt, & quo rex potu iucundè vti possit inuestigant: innumeri homines quo cum voluptate vescatur, excogitant: vt dormiat, dici non potest quam multa moliantur. Agesilaus vero, quod patiens laboris esset, quidquid aderat iucundè bibebat: quidquid oblarum forte fuisset, in quod comedebat: vt suauiter somno fruere, quousque locos satis faciebat.

Atq; hæc se facere non modo gaudebat, sed etiam exultabat lætitia, quoties ad animum ei accederet, se quidem in mediis voluptatibus versari: illum vero barbarum videret, si quidem abique colere vellet viuere, necesse haberet, vt ab extremis terræ finibus ea comportaret, de quibus voluptatem capturus esset.

Augebant ei lætitiæ & illa, quod se quidem sciret absque animi ægritudine posse diuina dispositione yti, scilicet in temporum anni vicissitudine: illum vero videret æstus & frigora fugere, ac propter imbecillitatem animi non fortium virorum sed debilitatum beftiarum vitam imitari.

XIII. 36. Hoc quidem certe qui non præclarum ac magnanimum erant, quod quum ipse viribus factis ac rebus domum suam ornaret, multosq; canes venaticos & equos ad bellum idoneos aleret: Cynicam forem vt aleret iumenta peruersit, quæ curram iungenda forent, eaq; vincente demonstret aut, nihil facere ad strenuitatem illa alere, sed opum esse ostentationem.

Iam vero quis neget hoc generositate conuenire, quod censuit etiam si à priuatis hominibus curru vinceretur, nihilo se clariorem fieri: ac si patriam haberet amicissimam, amicos plurimos optimosque per vniuersum terrarum orbem comparasset, patriam ac familiares beneficis aduersarios vlciscendo superasset: reapse vultorem se pulcheritatis ac magnificentissimam certaminibus futurum, adeoque clarissimum nomen non in vita solum, sed etiam à morte consequitur.

XIV. 27. Ob res huiusmodi laudo Agesilaum. Nam hæc non ita se habent, vt quis thesaurum forte nactus, opulentior quidem est, non tamen administranda rei familiaris peritor: vel si meo, bo hostes inuadente victoria potiar, felicior quidem esse potest, nihilo tamen ab arte imperatoria instructior. Qui scilicet tolerantia laborum aliis præstat, vbi quidem res ita postulat: & fortitudine, vbi agendum est fortiter: & iudicio quum consilio quid suscipiendum est: is mihi quidem videtur opumo iure omnino bonus esse putandus.

Quod si egregium inuentum est amussim & regula, ad efficienda præclara opera: etiam mihi egregium exemplum Agesilæ virtus esse videtur: is qui fortitudinem exercere voluit. Nam quis impius fiat, si hominem erga Deum religiosè pium imitetur? quis iniustus, si iustum? quis perulans, si modestum? quis intemperans, si imitetur temperantem? Agesilaus enim non tam eo, quod aliorum rex esset, quam quod imperare sibi posset gloriabatur: neque tam quod aduersus hostes, quam quod ad omnem virtutem civium suorum dux esset.

XV. 38. Iure quidem Agesilaus beatus prædicetur, qui quum à puero incensus fuerit gloriosi nominis cupiditate, se illud consequutus esset, vt quisquam omnium ætatis suæ hominum. Idem quum honoris ac dignitatis à natura in primis esset appetens, ex quo rex factus fuit, perpetuo inuidus exiit. Quumque lon-

H. Annon putas eum, qui re aliqua delectatur vehementissime ac maximo eius amore teneri?

S. Omnino. H. An ergo vides maiori cum voluptate reges ad cibum ipsis paratum accedere, quam priuatos homines ad suum?

S. Nequaquam; imo etiam inuicidius, vt plerisque videri possit.

H. Quid? num multa illa magna, arte elaborata considerasti, quae regibus apponuntur, acra, mordacia, acrida, & quae his germana sunt?

S. Maxime, & quidem mihi videntur esse praeter hominum naturam.

H. Ergone putas haec edulia esse quiddam aliud, quam mollis & languentis praedelicis animi voluptates? Nam certo scio, neque tu fortassis ignoras, eos qui iucunde vescantur istis artificiosis inuentis non indigere.

S. At vero, etiam sumptuosus illis odoribus, quibus vngimini, magis arbitror familiares vestros frui, quam vos ipsos. Quem admodum ructus ingratos & putidos non tam sentit is qui ederet, quam illi qui cum eo versantur.

H. Sicigitur qui varios cibos semper habet, nullos cum appetitione sumit: ac cui raro quid obuenit, is vero is est, qui cum laetitia satiat, quam quid ei obicitur.

S. Videntur tandem rei venerae fructiones in vobis regnandi cupiditates excitare. Nam hac in parte licet vobis, vt quodcumque pulcherrimum videntis, cum eo conuersari.

H. Dixisti tu modo quiddam, quo scire debes aos ad priuatis hominibus superari.

Primum enim coniugium, quod cum maioribus contrahitur, nimirum & propter opes & potentiam longe pulcherrimum esse videtur, & ei qui ducit uxorem cum voluptate quandam dignitatem suppeditat.

Altero loco est id, quod inter aequales contrahitur. Quod autem ex vilioribus constat, plane inominosum & inutile putatur. Rex ergo si exteram non duxerit, ex inferioribus uxorem ducat necesse est. Quo fit vt non admodum id consequatur quo contentus sit.

At vero ad magnificentissimam de se sentientibus formis coli, maxime voluptati est: ab his autem, quae seruae noxiae sunt, si colamur, non admodum satis fit animo: sin autem, graues ea res has ac molestias in nobis excitat.

Scimus omnes congressus venereos cum amore coniunctos eximiam voluptatem adferre. Verum amor in nullorum animis minus excitatur, quam regis. Non enim amori iucundum est illa expetere quae in promptu sunt, sed quae sperantur. Itaque perinde atque is qui situm experius non est, potu fruitur: sic etiam is qui amorem non expertus, longe suauius venereis est expertus.

S. In illis multum inter priuatos homines ac vos inter est, quod & magnas res excogitatis & celeriter conficitis. Habetis & abundantem rerum copiam, equos insigni virtute, arma pulchritudine eximia, mundum pro vxoribus e regum, ades magnas, & summas calque maximi pretii rebus instructas. Sunt item vobis famuli & numero & artium cognitione praestantissimi. Praestatis vobis est maxima, tum laedendi hostes, tum commodandi amicis.

H. Enimvero hominum vulgo a regno perstringi, oculos equidem non miror. Nam vulgus hominum valde mihi opiniosis duci videtur, quam & beatos quosdam & xrumosos esse videt. At regnum eas res quae maximi pretii esse videntur, explicatas palam, spectandas omnibus exhibet. Quae vero molesta sunt, ea regum in animis occultata tenet, in quibus & felicitas & infelicitas hominum sita est. Quamobrem haec multitudinem latere non miror, vt dixi: sed vobis quoque ignora esse, qui animi iudicio maxima ex parte res pulchrius contemplari videmini, quam oculis: mihi quidem iniquum est. Ego vero experiendo plane cognoui, ac tibi dico reges maximorum bonorum minima participes fieri, & grauissimorum malorum insignem habere copiam.

Non longe abicitimus. Si pax magnum hominibus bonum esse videtur, quam minimum eius participes sunt reges. Si bellum ingens est malum, maxima eius pars ad reges pertinet.

Primum hominibus priuatis, si non ipsorum ciuitas bellum publicum suscipiat, quocumque libet abire licet, nihil mouentibus ne quis eis vitam adimat. Reges vero vbiq; tanquam per hostium fines proficiscuntur. Itaque & ipsi necessarium putant vt armati sint, & armatos semper secum circueundant.

Deinde priuati homines etiam si in agrum hostilem militatum abeant, nihilominus vbi domum redierunt, esse tutos sese arbitrantur. At reges postquam ad ciuitatem suam peruenierint, inter hostes plurimos se esse sciunt. Quod si qui potentiores aduersus urbem aliquam expeditionem suscipiant, ac minus potentes forte extra moenia fuerint: esse quidem illi videntur in periculo, verum postquam intra munitionem sese receperint, omnes in tuto se esse credunt. Princeps autem ne tum quidem, quum aulam ingressus fuerit, expertus est periculi, omninoque istic maxime sibi cauendum arbitrat.

Praeterea priuati homines per foedera & pacem belli molestia

DDDDD. 3 liberan-

tantum comitudo atq; ipsis temporibus seruient...

idem, eod. lib. 3. Regum ferre omnium mos est, vt neq; pietate nec...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

idem, lib. 3. Regum ingenii, & tum...

liberantur: principibus vero, neque pax ab eis, qui premuntur ipsorum imperio conceditur: neque quisquam ipsorum confidente, foederibus habere fidem ausit.

Sunt item bella quae à ciuitatibus, & alia quae à principibus aduersus illos quos vi opprimerunt, geruntur. At ex his bellis quae cumque grauius molestaque redeunt ad eum, qui ciuitatum parte sequitur, ea cadunt in principem. Nam utrosque etiam necesse est in armis esse, caeteri sibi adire pericula, & si quid calamitatis victis accidat, utriusque dolent. Atque haec tenus paria sunt utriusque bella.

Quae vero illis iucunda accidunt, qui ciuitatum stant à partibus aduersus ciuitates, ea principes & reges non habent. Etenim Respublicae quum aduersarios pugna vincunt, dici facile non potest, quantum voluptatis ex eo percipiant, quod in fugam hostes egerint, quantum in persequendo, quantum in trucidandis hostibus. Quam ipsam ob facinus existit, quam insignem gloriam consequantur, quam propterea gaudeant quo Respublicam amplificatam esse existimant. Atrogat quisque sibi, quod & consilii particeps fuerit, & plurimos interfecerit. Ac diffidit inueniens, ubi non etiam falso quaedam addant, quum plures se interuulisse praedicant, quam re ipsa ceciderint. Adeo res ipsae esse praecleara videntur, ciuitatem victoria potiri. Princeps seuerus autem, quum vel propter suspiciones suas, vel quod scilicet quosdam aduersus se moliri quid deprehenderit, nonnullos interficit: totam se urbem non amplificatam nouit, & se etiam paucioribus se imperatorem: neque potest esse hilaris, neque magnifice ob facinus ipsum sese offert. Immo quantum potest extenuat rem gestam, & inter agendum purgat sese quasi non per iniuriam id fecerit. Vique ad eo ne ipsi quidem honesta, quae faciunt, esse videntur. Quod si etiam moriantur, si quos metuit, nihil magis fidenti est animo, sed plus etiam sibi, quam prius, cauet. Atque hoc modo bello perpetuo veltatur, ut indicauit.

Iam mihi velim etiam amicitias, quarum illi participes sunt, inspicias.

Primum, an magnam amicitiam bonum sit hominibus, consideremus. Nam si quis ab aliquibus diligatur, cum adesse sibi lubenter videntur, qui diligunt. Lubenter eadem beneficiant, absentem desiderant, reduentem iucundissime excipiunt, voluptatem ex rebus ipsius prosperis communem percipiunt, opem vna ferunt, si quid praeter animi sententiam accidere videant.

Ne ignorant vbes amicitiam maximum suauissimumque bonum hominibus esse. Ita perit in vrbibus ea lex valet, ut impune adulteros occidere liceat: nimirum propterea, quod eos vxorum erga maritos amicitiae corruptores esse existimant. Nam quum mulieres calamitate quadam congressu venereo sunt vix, nihilominus id quod intactum apud maritos in honore sunt, si quidem amicitia inter ipsos iniuolata constare putetur.

Tantum autem bonum esse iudico, amari, ut existimem ei qui diligitur, tum à diis, tum ab hominibus vtro bona quaedam contingere. Atqui in hac tali possessione deterior in primis est principum & regum, quam aliorum conditio. Quod si num vera loquar visere rem considerato.

Primum videntur esse amicitiae parentum erga liberos, liberum erga parentes, fratrum erga fratres, vxorum erga maritos sodalium erga sodales. Quod si ergo rem animaduertere voles, ituenies priuatos homines ab his maxime diligere: quum interim plures principes liberos suos occiderint, complures suis à liberis sint interfecti, multi fratres in regnum & principatum usurpatione mutuis se caedibus confecerint, multi denique tum ab vxoribus suis, tum sodalibus qui amicissimi videntur, interempti sint. Qui ergo apud illos, quos ut maxime diligamus à natura comparatum est, vna legibus etiam ad hoc nos compellentibus, tanto sunt in odio: quo pacto existimandum est, eos ab alio quopiam diligere?

Præterea cui quam minimum fidei habetur, qui non magno in bono caeteris inferior est? Nam quae tandem familiaritas absque fide mutua iucunda fuerit? quae inter vtrumque ac fecerint absque fide consuetudo delectationem habere poterit? quis minister gratus fuerit, si fides ei non habetur? Itaque hoc etiam, nimirum ut fidem quis alius habeat, parum admodum ad principem pertinet? quando sic viuunt, neque tibi neque potius fidem habere possit: sed primum famulos degustare hos iubet ante, quam diis primitiæ offerantur, idque propter diffidentiam, ne forte vel in his mali aliquid aut comedit aut bibat.

Quinetiam patris suae quique reliquorum hominum maximo sunt in pretio. Nam ciues mutuo sese quasi iactantio sine stipendio aduersus mancipia tuentur, itemque aduersus facinorosos, ut ne quid ciuium morte violenta à medio tollatur. Atque hac in custodia ciuium eo sunt progressi, ut à multis lata lex sit, qua sancunt, ut ne is quidem purus habeatur, qui cum homicida versatur. Quo fit ut per suas patris quique ciuium tuto viuat.

At in malis rebus contraria ratio est. Tantum enim abest ut horum mortem ciuitates viciscantur, ut etiam magnis honoribus eum adficiant qui istiusmodi dominatores interfecerit. Tantum item abest ut à patris eos arceant, quemadmodum solent interfectores priuatorum hominum: ut eam imagines tale quid designantium in templis statuunt.

Quod si tu regem existimas propterea, quod fortunas, quam priuati homines: ampliores habeat, etiam maiorem ex eis voluptatem percipere: ne id quidem ita te habere putato. Sed quæmodum athleta, non quum imperitos ac iudes spernitur, verum ubi ab aduersariis superatur, tum scilicet regem molestia adficiuntur: sic & rex non quum plura videtur possidere, quam priuati homines gaudet, sed magnum ex eo dolorem percipit, quum priuatis quam caeteri potentes habeat. Nam hos in opibus aduersarios suos esse statuit.

Neque citius regi quod concupiscit obringit, quam homini priuato. Homo enim priuatus vel domum, vel fundum, vel lectum appetit: rex autem, vel oppida, vel regionem amplius portus, vel munitas arcis: quae quidem maiori cum difficultate ac periculo acquiruntur, quam quae priuati homines percipiunt.

Quinetiam non tam paucos inter homines priuatis participare videbis, quam multos inter reges & principes. Nam nuncius eorum quae multa sunt, nec quae sufficiant, existimantur: sed ex quo fit, ut quae superant ultra id quod satis est, multa sunt, quae vero sunt infra id quod sufficit, pauca.

Regi igitur multis partibus plura minus ad necessarios sumptus sufficiunt, quam homini priuato. Nam priuati licet praecedat sumptus quotidianos ex animi arbitratu, quod in principibus eorum non habet. Nam maximos sumptus quos sumunt, necesse est in excubiis vite faciunt, de quibus si quid decidat, cum plerumque exitio id coniunctum esse videtur.

Deinde, quicumque habere iusta ratione possunt quantum requirunt, cur eos miseretur ut inopes? ac qui ob egestatem multum ac turpe quid moliri, de quo viuunt, coguntur: cur non illi miseris & pauperes esse merito quis existimet? At enim potius plurimis rebus per iniuriam tum fama, tum homines impotuntur, propterea quod ipsi ad sumptus necessarios tantum pecunias opus sit. Perinde ut belli tempore, vel copiam ad se ipsos perdant necesse est.

Exponam tibi etiam quandam eorum sanè grauem calamitatem. Etenim non minus noxam quam priuati homines, quam reges, viri sint, & sapientes, & iusti: verum hos quum admodum metuunt: forte quidem, ne quid liberatis causa audere impetret, ne quid moliantur iustos, ne plebs eos sibi praeficiat. Cuiusmodi vero huiusmodi homines è medio propter metum subleuantur, nam alii sunt ipsi reliqui, quorum scilicet opera vno possunt inuicti, intemperantes, ferules? Inuicti nimirum quum libera peras erodant, ut ne ad libertatem adirent, ac ipsos iam a libertatem redigant, quippe quod iniuri principum iustitiam: intemperantes ob praesentem potestatem ferules, quod quidem liberi esse cupiant. Quapropter equidem ab his liberantur calamitatem grauem esse, quod alios quidem viuis bene ducant, alios vero vi cogantur.

Volo autem tibi etiam, voluptates illas exponere, quos in priuatus adhuc esse, vrbis: spoliatus, ut quidem mutuo uerto, postea quam regnum adeptus sum, verbas conturbis, quorum ego consuetudine delectabar, sicut & illi meo vrbis & mecum solo, si quando quietem caperem. Adrem numero conuictis eo vique, dum omnium obliuiscerem quae vta hominum molestia euenirent: sapientio dum exanimis larantibus, choreis animum committerem: sapientio quos tum mihi, tum is qui aderat, collibitum fuisset. Num vero spoliatus sum, quae mihi iucunda erant, idque propterea quod inuictum loco seruum sodalitate vix, sum item spoliatus dolorem consuetudine, propterea quod nullam in eis amplius erga me benevolentiam percipiam. Vini multum vsum se somnum multum ter atque insidias vito.

Iam quod hominum turbam metum, quod contra libertatem, quod custodiam absentiam, quod ipsosmet cubiles, quod neque inermes ipsos circum me habere volo, neque inermes bene adspicio: quo pacto non res est arummo? Præterea non externis habere fides, quam ciuibus: barbaris quam Graecis: propterea hominibus ingenuis ut feruis vni contraque cogi ad egestatam seruis libertatem: haec omnia non tibi esse videntur molestia percussit à terroribus animi? Neque solum metus ipsius inuictam letitiam doloremque creat: sed etiam exitu voluptatum eorum quoddam exitum, dum me comitatur.

Quod si tu quoque Simonides, res bellissimas experias eorum, quando aduersus hostilem phalangem in acie constitit, quum id temporis cibi sumptus recordare, quod somno in vrbis. Nimirum quales tum molestias experiebas, tales experiantur, qui alii praesunt, atque etiam grauioribus. Non enim hostes solum te aduerso, sed omni ex parte videre se putant.

S. Videris mihi quaedam nimum quam bene dicere. Bellissimum enim terribile quidem illud est: sed tamen nos quum militiam cubis ante castra collocatis, seure tum canamus, tum dormiamus.

H. Ita est profecto, Nimirum leges ante ipsos excubant, quod sit ut & suo & vestro nomine in metu sint. At tyranni cubiles habent, stipendio conductos perinde ac meliores. Et regnum sanè potissimum ac illis custodiis fides: verum fidelem metum multo difficilius inuenies, quam multos admodum oportet.

ad perfoluendum iis quibus abstulit sua, qui compensare possit iis vincula. quos vinculis constringit: qui tot animas iis restituat, quos sustulit: Nimirum si vili alii laqueo vitam et finiat expedire, equidem reperio maxime regis esse esse, ut id faciat. Nam illi soli neque; ponere mala quae sunt, expedit.

S. Te vero non aequo esse erga dominationem animo non miror. Quippe dum amari ab hominibus cupis, hanc esse tibi impedimento arbitris. At ego posse me docere arbitror, imperium minime prohibere posse quominus quis diligatur: imo etiam in hoc priuatam vitam superare. Verum hac in consideratione non ad hoc respiciendum est, num is qui cum imperio est, propterea quod maiorem potentiam habeat, praestare maiora possit beneficia: sed si paria faciant, homo priuatus & rex, cogitet velim uter paribus beneficiis plus sit imiturus gratiae.

Ordinar autem minimis ab exemplis. Primum aliquem visum a maner tum princeps tum priuatus aliquis, alloquatur: virtus compellationem magis illi, qui audiat, gratam fore arbitris? Age vero, si ambo aliquem laudent, virtus praedicationem exitimas eo magis pertingere ut voluptati sit? Facta re facta honore aliquem vterque adiciat, ab vtro putas exhibitum honorem maiorem mereri gratiam? Aueria valetudine laborantem vterque similiter curat, an non clarissime apparebit, profectus ab iis qui plurimum possunt curationes & officia maximam quoque letitiam adferre? Donetur aequalia, an non hic etiam peripicuam erit, profecta ab iis qui plurimum possunt, dimidia beneficia plus posse, quam totam hominis priuati largitionem?

Equidem puto diuinitus etiam fieri, ut hominem, qui cum imperio & potestate sit, honorae gratia quadam committetur. Non tantum enim hominem pulchriorem efficit imperium, sed eundem lubentius contemplantur, ubi iam notus est imperium, quam quum priuatus esset: atque etiam magis auctus cum illis colloqui, qui eximo supra ceteros in honore sunt, quam cum aliis qui nobis sunt pares. Porro, quum ex paribus officiis maiores vos necis gratias, & multo plura quam nos praestando iuare possitis alios, atque etiam multo plura largiri: cur non magis vos amari contentaneum fuerit, quam priuatos homines?

H. Quia necesse est nos multo etiam plura eiusmodi agere, quam priuatos, ob quae hominum in odio sumus. Exigenda pecuniae, si quidem ad res necessarias habere sumptus volumus: cogendi quidam ad custodiendum ea, quae custodia indigent: puniendi delinquentes, & impediendi qui vim inferre volunt. Quod si celeritatem occasio temporis possit, ad suscipiendam vel terra vel mari expeditionem, non ignauis res committenda est. Praeterea mercenario militum opus est regi, in quo elationem animi ciues gratius ferunt, quam quidquam aliud. Arbitrantur enim non hos quidem alii, ut cum tyrannis pari sunt in honore, sed auaritia causa.

S. Ego vero, mi Hiero, non nego harum omnium rerum curam suscipiendam esse: sed tamen videntur mihi curationes aliae in ordium adducere, aliae magna cum gratia coniunctae esse. Nam docere quae optima sunt, & pulcherrime illa praesentem praedicare, atque in honore habere, ea vero curatio cum gratia quadam sit. Atque qui non recte aliquid agit, conuictus in cellere, cogere, multare, punire: haec vero cum odio quodam fieri necesse est.

Quamobrem aio equidem, quod necessitas requirit, debere illum qui cum imperio est alius puniendum mandare: praemia vero per seipsum largiri. Quod sane recte fieri rerum euentus testantur. Nam quum choros decitare volumus, praemia quidem praefectus ipse proponit, congregandi autem ipsos munus choragis datur, itemque alius docendi, & cogendi eos, qui non sic recte aliquid praesent. Ita statim hic quod cum gratia coniunctum est, per praefectum ipsum curatur, quae vero dura sunt per alios.

Quod igitur impedimento sit, quominus etiam res ciuiles ceterae, consimili ratione peragantur? Diuisae sunt enim vrbes vniuersae partim in tribus, partim in classis, partim in manipulos, ac singulis partibus praefecti quidam sunt. Quamobrem si quis his quoque tantam choris praemia proponeret ob insignem armaturam, ob ordinis obseruationem, ob rem equestrem, ob fortitudinem militarem, ob iustitiam in commerciis, contentaneum esset futurum ut etiam haec omnia per contentionem acriter exercerentur.

Ac, ita me Deus amet, quo opus esset celerius impellerentur, si quidem honoris cupiditate ducerentur: itremque citius pecuniam conferrent, quando sic vltus postularret, & (quod quidem fructuosissimum est) quamquam per contentionem agi minime consueverit, ipsa agricultura magnum incrementum sumeret, si quis per agros, vel per vicos optime terram excolentibus praemia constitueret, adeoque ciuibus, qui totis viribus in id incumberent, multa bona conferrentur. Nam & proventus augetur, & temperantia multo magis occupationum comes esset: ne diem etiam iaciora minus in iis qui opus faciunt, existeret.

Quod si etiam mercatura re publice commodum aliquid adfert, maior mercatorum numerus excitabitur, iis qui plurimum negotiatur affectus honore fuerit. Quod si futurum pateat ut qui sine aliorum molestia prouentum aliquem re publica excogitat, & ipsa oratur: ne illa quidem consideratio relinquatur.

Denique summam ut digam, si in omnibus perspicuum esset, non cariturum honore, si quis vni alicuius auctor existerit: multos hoc etiam impelleret, ut studiose boni aliquid inuestigarent. Iam si multis rei publice commoda curae sint, necesse est magis aliquid inueniri, & hominum studia excitari. Quod si metuis, Hiero, ne propositis inter multos praemii magni sumptus fiant: cogitato nullas esse merces vitiores quam qua praemii redimuntur. Vides in equestribus, & gymnasticis, & scenicis certaminibus, quam exiguis praemiis ingentes sumptus, multiq; labores & ita via hominum cli-
 ciantur.

H. Praeclare tu quidem illa mihi dicere videris, Simonides. Caeterum de mercenario milite num profere quid potes, ut videlicet propter ipsos minus in odio sumus: an ais principem virum amicitia hominum conciliata facillimum opera nihil amplius egerit?

S. Imo egebit certe. Nam scio perinde ut equis, ita & hominibus quibusdam accidere, ut quanto magis ipsis necessaria suppetant, tanto sint petulantiores. Hos igitur magis modestos reddet ortus a satellitibus metus & bonis autem egerit: quibus nulla re tantum mihi posse prodesse videris, quantum his ipsis mercenariis militibus. Nam tui corporis cultodes alii, & multi iam dudum heri suis a se-
 uis vi sunt intercepti.

Quod primum hoc mercenario militi imperetur, ut succurrat omnibus, tanquam si essent satellites omnium civium, si quid aduenerint: (& solent, ut scimus, existere facinorosi homines in ciuitatibus) & hos igitur si obseruare iubeantur, scient ciues hanc e vitiositate ex eis percipere. Deinde ruri opus facientibus ac iumentis quoque consentaneum est, hos & fiduciam & securitatem praestare posse: idque perinde priuatum tuis, atque aliis qui passim in regione degunt. Possunt etiam ciuibus praestare otium, per quod licet ipsis res suas curare, si loca opportuna custodierint.

Ad hostium praeterea repentinis & occultis insidias vel praesentandas, vel impediendas, quinam paratiores fuerint, quam illi qui semper armati sunt, & in acie instructi? Etiam ipso in exercitu quid ciuibus est milite mercenario vitiosus? Nam eos & ad laborandum pro aliis, & ad eundem pericula, & excubandum promptissimos esse consentaneum est. Et finitimas ciuitates a non propter eos, qui semper armati sunt, necesse est etiam paucis maxime cupidus esse? Non qui ad pugnam sunt instructi, maxime tum amicorum fortunam tuerentur, hostium pellendam possunt.

Iam si ciues intelligant hos nihil inuite agentibus non nocere, sed illos impedire qui a ius ledere volunt, iniuriam passis succurrere, pro ciuibus & sollicitos esse, & pericula obire: qui non eos necesse est libentissime sumptum in hos conferre. Alii certe priuatum custodes rerum etiam minoris momenti.

Necesse est etiam, ut boni publici causa de tuis facultatibus sumptus facere non recuset. Nam equidem arbitror ea quae ciuitati impenduntur, vitius expendi, quam quae rei priuatum ianuntur. Confidamus sane rem singillatim.

Vitam exiliatam domum, immenso sumptu elegantissime exstructam, ornamento tibi maiori esse, quam si urbem vniuersam moneas, templis, columnis, foris, portibus intruas? Num si armis plane formidabilibus ipse ornatus sis, maiori hostibus terroris fueris, quam si ciuitas vniuersa praeterea tibi sit armis instructa? Vtrum prouentus plures putaste habiturum, sitantem priuatum tuam hanc, an si esset, ut ciues vniuersi rebus suis agendis intenti sint?

Iam, quod omnium praclarissimum & magnificentissimum studium esse putat, utrum putas te magis praeterea currus instructurum, si vnus inter omnes Graecos maximam curruum copiam instituas, & ad celebritates Graeciae mittas: an vero si maxima ciuium pars equos alat, & plerumq; decerent? Vtrum esse putas pulchrius vincere currus praestantia, an vrbis, cui praes, felicitate? Equidem ne conuenire quidem aio, ut rex cum priuatis hominibus congregiatur. Nam si viceris, non eris in admiratione, sed inuidia, ut qui multorum ex re familiari sumptus facias: at si vincaris, maxime omnium trillioni eris expositus.

Equidem tibi, mi Hiero, propositum esse certamen aio aduersus aliarum vrbium praesides, inter quos si tu ciuitatem, cui praes felicissimam praesiteris: scito te pulcherrimo & magnificentissimo inter homines certaminis genere victorem futuram. Primum effeceris ut a subditis tuis diligaris, quod tu quidem expetis: deinde victoriam tuam non vnus publice indicabit, sed virtutem tuam homines vniuersi praedicabunt. Suspicietis in dem ac diligetis non solum priuatis ab hominibus, sed multis etiam vrbibus. Non priuatum eris in admiratione, sed publice apud omnes.

Licet tibi, si voles securitatem, quod artinet, aliquo proficisci: licet tibi & hic manenti hoc ipsum facere. Semper enim apud te esset coetus frequens eorum, qui ostentare velint, si quid habent vel doctriam, vel virtutis, atque etiam inferuire tibi cupient. Quisquis adert, socium tibi esse volet, & qui aberit, videre te cupient. Adeoque non tantum ab hominibus diligetis, sed etiam amaberis.

Non erit quod tibi metuas, sed potius alii, ne quid dederit tunc. Quod si quid erit periculi, non optulatores tantum, iam propugnatores, & coque alacres eris. Multis inuicem gnis iudicaberis, neque copia tibi deest eius, cui bene uoluerit vicissim illa impertias. Omnes ad commoda tuorum praesidentur, omnes pro bonis priuatum tuis, tanquam propriis praesidentur. Omnes quae apud amicos erunt ope, thesauri tui erunt.

Tu vero, amicos audacter collocaueris, quippe qui tibi daturus, & ciuitatem amplificaturus, & tibi scriptis potestatem iuncturus. Comparato Republica belli socios, libet tibi potestatem domum tuam esse, ciues, locos, amicos, liberos tuos, libertatem tuam quam tuum ipsius animum. Atque hoc beatus sis, tamen non rare contendito. Nam si amicos beneficiendo viciis, & hostes minime poterunt. Deique si haec omnia praesidentur, plane quiddam te longe humanis in rebus praedantissimum. Numque conuicturum, ut tamen beatus sis, tamen non inuis inuidiam. *Haec Xen. in Simonide & Hiero subop.*

Regum ea natura est, ut neminem vel hostem vel amicum beati, sed ex eorum commodo amicitias inuicemque mutentur. *Polib. lib. 2.*

Ea est consuetudo Regum, ut casus aduersus hominum vident, secundos fortunae suae, quo facile fit ut impellant ad eam penitentem, quorum ductu res male gesta auuantur. *Caes. lib. 1. in Daciam.*

Regna.

Regna terrena sunt suspecta, infida, cruenta, incerta, feruida, infatigabilia. *P. Aemyl. lib. 3.*

Prouidentia regum, fide popularium salus dignissima, praesens constat. *Idem lib. 3.*

Regna ut fortitudine comparantur, sic mansuetudo ut lenitate comparantur. *B. Fastus hist. lib. 1.*

Non itidem temperantibus reges magna impetia turbantibus ea quae fuerint. Ignoscendo, largiendo, indulgentia, iusto admodum hospitio felicitate inueniunt. Caeterum, quae iniquitatis & hominum ingentia, audendo, molendo, inuicem occulto temptantes cunct, tum demum feruentem pro caritate parimoniam pro munificencia, pro facilitate autem ac liberalitate illiberalem diuoremq; nauam, vitia saluariaq; diuina. *Idem hist. lib. 1.*

Neminem esse hominum arbitror, quem latere possit, quomodo minem in hoc mundo Deus fecerit: vnde etiam peccata mundi arguat, ac propter nostram interperantiam, expiendam tera haec in qua vniuersus, defutu creatorum auctore, & sterilitate suorum fructuum castigatur. Itaque hoc merito & dispensatio Dei sumus: qui enim magis diligenter qui fecit? Quis autem ordinatus regis, quam is qui fecit? Quis vero sapientius & fortius ordinare & regere ita potest, qui & facienda prouidit, & prouia perficit? Quae potestatem a Deo esse, omnemque ordinationem, & quae potestatem sentiant, & qui legunt cognoscunt. Quod si potestatem sunt, quanto magis regna a quibus reliquae potestates propugnantur? Si autem regna diuina, quanto & aequius regnum aliquo ximum, cui reliqua regnum potestas vniuersa subiacet. *P. Orof. hist. lib. 2. c. 1.*

Nihil minus populare quam regnum esse. *Lucret. De re lib. 1.*

Multa decora, regni fex da cupiditas non ingrata solent, sed iam iniuria reddidit. *Idem ibid.*

Inuidia regni etiam inter domesticos infida omnia quae facit. *Idem eod. lib.*

Maius est regnum sustinere quam accipere. *Curr. lib. 4.*

Regnum atque eius commoda magis expetunt, qui quae aliquam habent, quam qui egentiores sunt. *Expul. C. 1. cap. 1.*

Regnum si affectes, & non tam facile adipisceris, quam si amittas. *P. Aemyl. lib. 3.*

Ludouicus Crassus cum fatalem sibi diem appetentem uocauit filium & Valconia: coramque horatus est obsecrans, ut magis pie regnaret quam ipse fecisset: religionem coleret, quae consuleret, orbis pupilliq; prospiceret: pacis communitate, quae ac saluti inferret: Regnum nihil aliud, quam procuratoratum, non uique publicum existimaret: cuius in vita admissis non rediret exacte rationem continuo post fata sciret, sed eorum in communi dice, sua cuique facinori parata praesenti sempiternaque. *Idem lib. 5.*

Studia hominum quae liberalitate atque iustitia facillime rantur, sunt regniopes firmissima. *P. Aemyl. lib. 3.*

Auicium malum, regni cupido. *Lucret. De re lib. 1.*

Non exercitus neq; thesauri praesidia, regni sunt: verum animi, quos neque armis cogere, neq; auro parare queas, colligi & parantur. *Sallust. de bel. Jugurt.*

ΑΡΟΡΗΘΕΓ ΜΑΤΑ.

Philippus Macedonum rex in palaestra prolapsus, quam superius in puluere vidisset corporis vestigium, Paucis inquit, vniuersum

